

CONSIDERAȚII PRIVIND UTILIZAREA UNOR MODALITĂȚI INOVATIVE DE PREDARE- ÎNVĂȚARE ÎN PEISAJUL EDUCAȚIEI SUPERIOARE

CONSIDERATIONS ON THE USE OF SOME INNOVATIVE MODALITIES OF TEACHING AND LEARNING IN THE HIGH EDUCATION AREA

Paul Bogdan ZAMFIR

Lecturer Ph.D. Constantin Brâncuși University of Târgu-Jiu

Abstract:

IN THIS PAPER ARE ILLUSTRATED SOME RELEVANT ASPECTS ON THE APPLICATION OF INNOVATIVE METHODS OF TEACHING AND LEARNING WHICH HAVE THE ROLE OF STIMULATING AND MOTIVATING STUDENTS IN THE PROCESS OF ASSIMILATION OF SPECIALIZED KNOWLEDGE THAT ARE BEING NECESSARY FOR THEIR FUTURE FIELD OF ACTIVITY. CONSEQUENTLY IT IS NECESSARY FOR TEACHERS, TO ADAPT THEIR DIDACTIC ACTIVITY TO SOME INNOVATIVE AND INTERACTIVE METHODS, WHICH MAKE THE LEARNING PROCESS MORE INTUITIVE, ACCESSIBLE AND PREDICTABLE FOR STUDENTS. IN THE CURRENT CONTEXT, THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION KNOWS A SIGNIFICANT CHANGE THAT IS REFLECTED IN THE USE OF INNOVATIVE TEACHING AND LEARNING MODALITIES SUCH AS SIMULATION AND ROLE PLAYING, PORTFOLIO DEVELOPMENT AND PROBLEM-BASED LEARNING. ALL THESE THREE INNOVATIVE METHODS OF TEACHING - LEARNING USED IN THE SYSTEM OF HIGH EDUCATION HAVE A PRONOUNCED INTERACTIVE CHARACTER BECAUSE ITS PRESENT A PROBLEM IN ORDER TO BE SOLVED THROUGH A CASE STUDY FOLLOWED BY A SUSTAINED DEBATE HAVING AS SUPPORT A PERMANENT INFORMATIONAL FEEDBACK.

Keywords: *INNOVATIVE AND INTERACTIVE METHODS, HIGH EDUCATION, SIMULATION AND ROLE PLAYING, PORTFOLIO DEVELOPMENT, PROBLEM – BASED LEARNING, SPECIALIZED KNOWLEDGE*

1. Introducere

În literatura de specialitate se apreciază pe bună dreptate că educația este un instrument foarte puternic în procesul de dezvoltare a societății contemporane, iar metodele didactice inovatoare reprezintă un vector esențial în sporirea calității educației superioare. Astfel, din perspectiva doctrinei constructivist sociale, învățarea este un proces activ care nu se limitează numai la individ, ci la întreaga comunitate academică. În aceste context, învățarea semnificativă are loc numai atunci când o persoană este implicată în activități sociale.¹ În acest model de abordare se regăsesc o serie de aspecte privind dezvoltarea capacității

¹Jackson, R., Karp, J., Patrick E., Thrower, A., Social Constructivism Vignette, 2006/ http://www.projects.coe.uga.edu/epltt/index.php?title=Social_Constructivism

studenților de a utiliza idei și informații, conjugate cu facilitarea dezvoltării personale. Întrucât nivelul relativ redus al eficacității învățării este o problemă care afectează segmentul educației superioare de câteva decenii, învățarea eficientă este privită ca fiind aceea care produce instruirea studenților în scopuri benefice pentru societate prin utilizarea unor proceduri adecvate.

Activitatea de predare – învățare presupune o abilitate complexă, interesantă, provocatoare și interactivă al cărei scop principal este crearea unei situații de învățare în care cunoașterea este transmisă și se dezvoltă înțelegerea și competențele profesionale. Astfel, accentul trebuie să treacă de la metodele tradiționale cum sunt prelegerea, explicația și demonstrația la tablă, la alte modalități inovative și interactive de predare-învățare utilizate de cadrele didactice universitare cu scopul de a insufla studenților o abordare profundă a disciplinelor studiate.

De aceea devine imperativ pentru cadrele didactice din învățământul superior să se angajeze temeinic în activitatea de predare reflexivă și să experimenteze metode inovatoare acolo unde este necesar. La nivelul educației superioare sunt stringente acțiuni întreprinse de cadrele didactice orientate în direcția utilizării strategiilor personalizate în vederea integrării studenților în procesul asimilării și însușirii cunoștințelor de specialitate care se regăsesc în conținutul științific al disciplinelor studiate. Pe acest fundal, în literatura de specialitate este susținută cu fervoare ideea că, pentru a realiza un învățământ de calitate, o atenție sporită trebuie acordată metodelor inovative de predare și învățare.² Este clar că metodologiile tradiționale enunțate anterior care sunt centrate pe profesori nu mai corespund în totalitate aspirațiilor academice manifestate de studenții secolului XXI, iar învățarea efectivă prin intermediul lor nu se realizează la un nivel dezirabil.

Pe de altă parte se apreciază că o implicarea mai mare a studenților în procesul de învățare produce efecte benefice pentru ei și societate generând o imersiune puternică în conținutul autentic al curriculum-ului disciplinelor studiate. În aceste condiții, studenții vor putea dobândi acele competențe profesionale care să le ofere un suport solid pentru a răspunde cu succes provocărilor globale ale societății contemporane.

2. Privire de ansamblu asupra unor modalități clasice și inovative de predare - învățare aplicate în planul educației superioare

În general, o mare parte a cadrelor didactice din învățământul superior adoptă metode convenționale de predare – învățare fundamentate în principal pe prelegere și explicație. Pornind de la aceste considerente, se poate constata că în multe săli de curs, tehnicile de predare-învățare sunt depășite, iar cunoștințele teoretice sunt încă diseminate prin tehnica expunerii sistematice și a mijloacelor de învățământ tradiționale: tabla și creta.³ Cu toate acestea educația superioară poate fi privită drept un proces menit să producă schimbări structurale în comportamentul participanților la procesul didactic. În consecință, utilizarea unor modalități inovative de învățare la acest nivel sunt importante pentru o mai bună înțelegere a conceptelor predate. Învățarea are loc atunci când se asimilează cunoștințe specifice disciplinei predate și are loc o interacțiune între cadru didactic și studenți prin realizarea unui feedback informațional de ambele părți. Chiar dacă actualmente mai există cadre didactice tributare metodelor tradiționale de predare prin intermediul cărora cunoștințele sunt transferate către studenții lor, realitatea demonstrează că studenții asimilează mult mai bine prin utilizarea metodologiilor inovatoare de predare.

²Stensaker, B., Outcomes of Quality Assurance. A discussion about knowledge, methodology, validity and Quality in Higher Education, No14/2008, p. 7-11

³Nicolaidis, A., Innovative teaching and learning methodologies for higher education Institutions, Educational Research, Vol. 3/2012, p. 620-626

În altă ordine de idei, s-a demonstrat că predarea inovativă și interactivă este superioară predării tradiționale deoarece contribuie în mare măsură la succesul academic promovând fenomenul de incluziune al studenților care altminteri se simt ca niște outsiders (străini în raport cu activitatea de învățare). De asemenea învățare activă centrată pe student este asociată cu învățarea bazată pe experiență, pe probleme și proiecte. Învățarea prin colaborare este oportună și dezirabilă și ar trebui să se bazeze mult mai puțin pe formatul de curs tip prelegere, pe care majoritatea cadrelor universitare îl practică.

În plus, se poate observa că în mediul academic, atunci când profesorii încearcă să fie inovativi în procesul de predare - evaluare, acest lucru are la bază uneori o abordare minimală, iar într-o asemenea conjunctură studenții preferă să fie evaluați în mod convențional.

Din aceste considerente, metodele inovatoare pot fi percepute de către studenți ca un obstacol în procesul de evaluare. Pe acest fundal, studenții sunt nesatisfăcuți de unele evaluări care nu reflectă în mod real nivelul lor de pregătire profesională solicitat pe piața muncii, considerându-le lipsite de relevanță.⁴

Pe cale de consecință, cade în sarcina profesorului să faciliteze învățarea, să motiveze, să încurajeze și să-i îndrumă pe studenți prin utilizarea unor modalități inovative de predare învățare. Fiecare disciplină prezintă, indubitabil, provocări unice, precum și o serie de avantaje și oportunități în ceea ce privește predarea inovatoare. Formarea și dezvoltarea profesională a studenților în spațiul academic eminamente prin practicile tradiționale de predare - învățare reprezintă actualmente un motiv de îngrijorare la nivel global. Supradimensionarea sălilor de curs a condus la orientarea cadrelor didactice spre metoda prelegerii în predarea cursului universitar, ceea ce conduce inevitabil la o interacțiune mai mică între studenți și profesori, astfel încât calitatea actului de învățare este în mare parte compromisă.⁵

În aceste condiții este necesară tranziția de la orientarea conceptuală centrată pe profesor la aceea focusată pe student punându-se accentul pe dobândirea abilităților de rezolvare a problemelor, mai degrabă decât pe suprasolicitarea acestora cu informații. Astfel autoînvățarea este esențială în înțelegerea asemănărilor și a diferențelor dintre educația liberală și învățarea în sălile de curs, deoarece ameliorează atât abilitățile interpersonale, cât și cele de grup și poate genera noi cunoștințe.⁶ De asemenea, este important pentru cadrele didactice să-i învețe pe studenți să gândească lucrurile în mod holistic și să identifice soluții fezabile la problemele pe care le vor întâmpina în viitorul lor domeniu de activitate.⁷

3. Oportunitatea utilizării unor metode inovative de predare – învățare în spațiul educației superioare

În contextul actual sistemul educației superioare trece printr-o schimbare semnificativă care se reflectă în utilizarea unor modalități inovative de predare – învățare printre care se remarcă simularea și jocul de roluri, portofoliul și problematizarea la care ne vom referi în continuare.

În aceste condiții, metoda simulării și jocului de rol constă în ideea de a crea un scenariu asemănător cu cel de la locul de muncă pe care studenții îl pot întâlni în viața reală.

⁴McDowell, L., Sambell, K., The Experience of Innovative Assessment: Students Perspective. In Sally Brown-Angela Glasner (Eds.), *Assessment Matters in Higher Education, Choosing and Using Diverse Approaches*, The Society for Research into Higher Education and Open University Press, Buckingham, 2003, p. 72-80.

⁵ Kezar, A., Kinzie, J., Examining the ways Institutions create student engagement: The role of mission, *J. College Student Dev.* No 47/2006, p.149-173

⁶ Taousanidis, NI., Antoniadou, MA., The Greek challenge in workbased learning, *Industry and Higher Education*, No 22/2008, p. 177-182.

⁷ Rothwell, A., Think global, teach local. *Innovations in Education and Teaching International*, No 42/2008, p.313-323.

Această metodă permite studenților să-și dezvolte abilitățile sociale care sunt esențiale pentru orice domeniu de activitate. De asemenea, metoda inovativă și interactivă a simulării și jocului de roluri, permite studenților să învețe practicând adică să asimileze într-o manieră predictibilă și intuitivă noțiuni și să dobândească abilități practice specifice domeniului disciplinei studiate. În acest sens, pentru cadrul didactic devine oportun să stabilească reguli de bază ferme pentru implicarea studenților, astfel încât exercițiul să nu devină unul teatral. În acest mod, studenții devin subiecți activi ai procesului de învățare, fapt ce le sporește sentimentul de apartenență, motivație și încredere în propriile competențe dobândite.⁸

În demersul aplicării metodei invocate anterior cadrul didactic elaborează o proiectare sistematică ce cuprinde obiective clare și precise cu privire la rezultatele activității de predare – învățare.⁹ Evaluarea profesorului și autoevaluarea pot fi folosite pentru a aprecia care este nivelul cunoștințelor asimilate de către studenți. Este important de remarcat faptul că aceste tehnici permit studenților sporirea capacității reflexive, îmbunătățind în același timp și alte abilități rezultate din procesul de învățare. În acest scenariu de analiză, feedback-ul informational joacă un rol important constituind un suport veritabil pentru studenți în dezvoltarea abilităților și competențelor teoretice și practice de soluționare a problemelor.

O altă metodă inovativă și interactivă de predare – învățare care va fi prezentată în secvențele următoare este portofoliul. Astfel cel mai mare beneficiu al evaluării prin portofoliul este acela de a permite studenților să-și asume o mai mare responsabilitate în pregătirea lor profesională. Această modalitate de evaluare îi motivează pe studenți, le oferă feedback-ul necesar stabilind un diagnostic, prin faptul că le arată studenților punctele forte și slabe cunoscând nivelul de pregătire al studentului la sfârșitul fiecărui curs. În acest sens, studenții trebuie să culeagă, să analizeze și să selecteze eșantioane reprezentative în raport cu domeniul lor de activitate, care sunt relevante în cursul evaluării. Așadar, aceștia elaborează, dezvoltă și prezintă un portofoliu personal în conformitate cu instrucțiunile formulate de către cadrul didactic îndrumător, care poate fi însoțit de un eseu scurt de aproximativ 500 - 1000 de cuvinte.

Elementele structurale ale portofoliului întocmit de către studenți pe parcursul semestrului includ cunoștințele dobândite prin intermediul prelegerilor, precum și cu ocazia elaborării lucrărilor practice. Astfel, portofoliul implică muncă intensivă, fapt ce reflectă nivelul asimilării cunoștințelor de specialitate. Temele scrise pe care studenții le prezintă pentru evaluare demonstrează gradul lor de înțelegere precum și îmbunătățirea abilităților de gândire critică.¹⁰ Unele dintre componentele portofoliului ar putea include elemente care atestă în mod evident îmbunătățirea abilităților de cercetare, ce pot fi concretizate în elaborarea de articole științifice publicate în reviste academice de profil. De asemenea, în privința studenților este necesară o mai mare capacitate de creativitate și inovare care demonstrează o bună înțelegere a conținutului cursului. Cu toate acestea, profesorul trebuie să manifeste o preocupare temeinică pentru a evita supraîncărcarea studenților cu informații întrucât portofoliul ar putea fi descurajator pentru studenți dacă lucrurile ar evolua în direcția supradimensionării sarcinilor. În consecință, profesorul trebuie să fie bine pregătit astfel încât să explice studentului în mod clar în ce constă necesitatea și finalitatea elaborării portofoliului de activitate.

În tabloul integrat al metodelor inovative de predare-învățare utilizate la scară largă în spațiul educației superioare se remarcă și învățarea bazată pe probleme cunoscută și sub

⁸Askham, P., *The feeling's Mutual: Excitement, dread and trust in adult learning and teaching*. Education, Sheffield Hallam University, 2004, p. 32-36

⁹Denbo, S.M., *Contracts in the Classroom-Providing Undergraduate Business Students with Important Real Life Skills*. J. Legal Studies Edu. No 22/2005, p.149-167

¹⁰Zubizarreta, J., *The Learning Portfolio. Reflective Practice for Improving Student Learning*, Josse –Bass, San Francisco, 2009, p. 35-51.

denumire de problematizare. Astfel problematizarea reprezintă o altă modalitate inovativă și interactivă în derularea actului didactic, extrem de utilă în promovarea gândirii critice și analitice precum și în capacitatea de înțelegere a schimbărilor tehnologice rapide caracteristice secolului XXI.¹¹

Această abordare a educației superioare fiind în principal asociată cu încurajarea învățării aprofundate acordă un rol important unor factori precum autenticitatea și independența studenților. În acest plan de acțiune, cadrul didactic selectează o serie de probleme constructive pentru a conduce la rezultatele de învățare dorite. Învățarea bazată pe probleme este acea dimensiune a activității didactice ce încorporează relevanța și complexitatea gândirii și oferă, de asemenea, o oportunitate de autoevaluare și îmbunătățire permanentă a cunoașterii științifice din partea studenților. În acest pattern de activitate didactică, studenții caută soluții la probleme și sunt capabili să dezvolte un sentiment de apartenență asupra domeniului lor ulterior de activitate. Prin asumarea de inițiative proprii și a sentimentului de responsabilitate în procesul de formare profesională, studenții își dezvoltă stima de sine, prin dobândirea cunoștințelor de specialitate din aria curriculară. Astfel, conținutul cursului este racordat la problemele reale specifice domeniului activității turistice pe care studenții le pot întâlni la un moment dat în timpul carierei. Prin utilizarea unor strategii de învățare auto-direcționate, care pot fi independente și/sau collaborative studentul își însușește fundamentele teoretice și practice ale disciplinei studiate. Studentul formulează întrebări problematizante care sunt încurajate de către profesor care gestionează cunoștințele studenților. În acest sens, problemele prezentate spre rezolvare trebuie să stimuleze interesul studenților.

Totodată, studenții pot să-și dezvolte capacitatea de raționament pe care să o susțină cu argumente formulate în concordanță cu obiectivele de învățare ale cursului. În calitatea lor de mentori cadrele universitare facilitează și evaluează continuu progresul studenților. De altfel, unicitatea acestei metode inovative constă în faptul că se fundamentează pe învățarea auto-direcționată prin abordarea provocărilor și identificarea soluțiilor la problemele care utilizează strategii desprinse din experiența reală. Pe cale de consecință, fie individual, fie în grup, studenții dobândesc abilități și cunoștințe temeinice în limbajul de specialitate al disciplinei și devin mai competenți în rezolvarea problemelor. Similar cu orice altă metodă inovativă de predare – învățare și în cazul problematizării este esențial ca profesorul să folosească întrebări bine gândite, formulate în consens cu nivelul abilităților și sistemului de valori al studenților. În aceste circumstanțe, de la început trebuie clarificat atât rolul studentului cât și componența grupului care va participa la activitățile didactice punându-se accentul pe o serie de aspecte precum: compoziția, echilibrul, fundamentele culturale, capacitatea, sexul, competențele lingvistice și socio-economice. Acolo unde există învățarea centrată pe student și grup, este stimulată participarea și interacțiunea acestora. Pe acest fundal, studenții sunt mai dispuși să-și exprime ideile și dobândesc o experiență aprofundată de învățare, deoarece pot să testeze noile concepte.

Problematizarea creează astfel un mediu de învățare propice dezbaterii în care curiozitatea metafizică individuală reprezintă forța motrice a învățării. Într-un astfel de climat academic studenții pot găsi soluții utile și performante la problemele societății contemporane supunând dezbaterii concepte importante și modalitățile în care acestea se interconectează. De asemenea, lucru în echipă nu poate fi subevaluat, deoarece studenții devin capabili să analizeze problemele și să identifice și să descopere informațiile solicitate prin întrebări și răspunsuri.

Întrucât problematizarea necesită o abordare colaborativă pentru rezolvarea problemelor, ea stimulează un mediu în care studenții învață să perceapă diferite modalități de

¹¹Sutherland, G., A Curriculum framework for an introductory programme in the National Diploma: Engineering at the Vaal University of Technology, Doctoral thesis, University of Stellenbosch, 2009.

rezolvare a problemelor prin munca în echipă prin interacțiuni viguroase la nivelul grupului. În acest model de acțiune studenții utilizează cunoștințe anterioare pentru a rezolva probleme noi, ceea ce asigură o înțelegere mai profundă.

Toate aceste trei modalități inovative de predare - învățare utilizate în sistemul educației superioare au un pronunțat caracter interactiv întrucât prezintă o problemă ce trebuie rezolvată în cadrul unui studiu de caz, urmată de o dezbateră susținută de studenți ce are ca support un feedback informațional permanent. Într-o asemenea situație, implicarea studenților este esențială pentru ca învățarea să se realizeze cu succes, profesorul având rolul de a îndruma și stimula interacțiunea studenților. Potrivit acestui scenariu de abordare în comunitatea academică în care se folosesc astfel de metode inovative și interactive, participanții devin în același timp jucători activi și actori. În acest cadru de acțiune nu sunt stringente cunoștințe anterioare privind tehnicile de rezolvare a problemelor și de gândire critică pentru ca metodele didactice inovatoare să funcționeze.

Ca un corolar al tuturor considerentelor formulate anterior se poate afirma că modalitățile inovative de predare-învățare prezentate în această lucrare fac ca procesul de asimilare a cunoștințelor fundamentale de specialitate la nivelul disciplinelor studiate să devină unul mult mai interesant și antrenant.

4. Concluzii

În contextul contemporan al societății informaționale, educația superioară presupune explorarea unui număr cât mai mare de varietăți de metode inovative de predare - învățare. În același timp, este un truism a afirma că orice modalitate inovativă de predare-învățare nu reprezintă un panaceu în rezolvarea tuturor problemelor care pot să apară în planul activității didactice din învățământul superior. Cu toate acestea, devine indubitabil faptul că metodele didactice inovatoare prezentate în secvențele anterioare oferă studenților o experiență integrată în abordarea problemelor specifice pe care le vor întâlni în viitorul lor domeniu de activitate. În aceste circumstanțe prin utilizarea unor metode inovative de predare-învățare în sistemul educației superioare, abilitățile creative și intelectuale ale studenților dobândite pe această cale, contribuie într-o mai mare măsură la realizarea obiectivelor de consolidare și dezvoltare a societății actuale. În final, ca o remarcă concludivă în economia prezentului demers de cercetare științifică se conturează ideea că aplicarea unor metode inovative de predare - învățare în spațiul educației superioare, respectiv simularea și jocul de roluri, portofoliul și problematizarea, nu se substituie celor tradiționale ci dimpotrivă se completează reciproc.

5. Bibliografie

1. Askham, P., *The feeling's Mutual: Excitement, dread and trust in adult learning and teaching*. Education, Sheffield Hallam University, 2004, p. 32-36
2. Denbo, S.M., *Contracts in the Classroom-Providing Undergraduate Business Students with Important Real Life Skills*. J. Legal Studies Edu. No 22/2005, p. 149-167
3. Jackson, R., Karp, J., Patrick E., Thrower, A., *Social Constructivism Vignette*, 2006/ [http:// www. projects.coe.uga.edu/epltt/index.php?title=Social_Constru ctivism](http://www.projects.coe.uga.edu/epltt/index.php?title=Social_Constru%20ctivism)
4. Kezar, A., Kinzie, J., *Examining the ways Institutions create student engagement: The role of mission*, J. College Student Dev. No 47/2006, p.149-173
5. McDowell, L., Sambell, K., *The Experience of Innovative Assessment: Students Perspective*. In Sally Brown-Angela Glasner (Eds.), *Assessment Matters in Higher Education*,

Choosing and Using Diverse Approaches, The Society for Research into Higher Education and Open University Press, Buckingham, 2003, p. 72-80.

6. Nicolaides, A., Innovative teaching and learning methodologies for higher education Institutions, Educational Research, Vol. 3/2012, p. 620-626

7. Rothwell, A., Think global, teach local. Innovations in Education and Teaching International, No 42/2008, p.313-323.

8. Stensaker, B., Outcomes of Quality Assurance: A discussion of knowledge, methodology and validity', Quality in Higher Education, No14/2008, p. 7-11

9. Sutherland, G., A Curriculum framework for an introductory programme in the National Diploma: Engineering at the Vaal University of Technology, Doctoral thesis, University of Stellenbosch, 2009

10. Taousanidis, NI., Antoniadou, MA., The Greek challenge in workbased learning, Industry and Higher Education, No 22/2008, p. 177-182.

11. Zubizarreta, J., The Learning Portfolio. Reflective Practice for Improving Student Learning, Josse –Bass, San Francisco, 2009, p. 35-51.